

Työelämäläheiset osaamispolut avoimessa korkeakoulussa

Jonna Löf, KM, suunnittelija, Lapin ammattikorkeakoulu

Niina Riihiniemi, KM, HTM, koordinaattori/projektipäällikkö, Lapin ammattikorkeakoulu

Merija Timonen, KM, palvelujohtaja, Lapin yliopisto

Asiasanat: koulutuksellinen tasa-arvo, työelämäläheisyys, avoin korkeakouluopetus

Johdatus osaamispoluille

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma korostaa elinikäistä oppimista, koulutuksellista tasa-arvoa, koulutuksen alueellista saatavuutta sekä koulutusjärjestelmien tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012). Korkeakoulujen kehittämisen tavoitteena on muun muassa monipuoliset ja joustavat opiskelumahdollisuudet, yksilölliset opintopolut sekä sujuvat siirtymät korkeakoulutukseen ja työelämään (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013). Kehittämistyössä on tärkeää huomioida elinikäisen ohjauksen merkitys yksilöllisyyden, joustavuuden ja sujuvuuden edistäjänä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011).

Valtakunnalliset linjaukset ja tavoitteet näkyvät myös alueellisissa strategioissa kuten Lapin seutukuntien osaamisstrategioissa (Seutukuntien osaamisstrategiat 2016-2020) ja Lapin tieto-, neuvonta- ja ohjausstrategiassa (Kangastie, Kantanen & Saari 2017). Valtakunnallisten ja alueellisten linjausten, strategioiden ja suunnitelmien ohjaamana Lapin ammattikorkeakoulu ja Lapin yliopisto valmistelivat yhteistyössä Lappilaiset avoimet työelämäläheiset osaamispolut (LATO) -hankkeen (Lapin ammattikorkeakoulu 2018). LATO-hanke on Euroopan sosiaalirahaston ja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen rahoittama ja se toteutetaan 1.2.2016–31.8.2018. Hankkeen tavoitteena on korkeakouluopintojen työelämäläheisyyttä sekä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita (TNO-palveluita) kehittämällä vastata osaltaan yksilöiden koulutus- ja ohjaustarpeisiin sekä valtakunnallisiin ja alueellisiin kehittämishaasteisiin.

Hankkeen kohderyhmänä ovat työttömät tai ilman tutkinto-opiskelupaikkaa jääneet lappilaiset nuoret. Hankkeessa opiskelijat kehittävät osaamistaan yksilöllisen osaamispolkunsu mukaisesti opiskelemalla avoimia korkeakouluopintoja. Työelämäläheisyyttä opintoihin tuovat kummiyritykset ja -organisaatiot. Kummiyritystoiminnan kautta syntyvät työelämäyhteydet tukevat opiskelijoiden työllistymistä ja tarjoavat yrityksille sekä organisaatioille oman toimintansa kehittämismahdollisuuksia yhteistyössä opiskelijan ja korkeakoulun kanssa.

Kokemuksia työelämäläheisestä opiskelusta osaamispoluilla

Hankkeessa avoimia korkeakouluopintoja opiskelee 18 opiskelijaa. Opiskelijoiden taustatietoja analysoimalla muodostettiin opiskelijaprofiili, joka sisältää kaksi päätyyppiä (kuvio 1).

Kuvio 1. Hankkeen opiskelijaprofiili (Ella Kirjavainen 2018)

Opiskelijat opiskelevat osaamispolkunsu mukaisesti joko markkinoinnin, laskentatoimen, yrittäjyyden opintoja Lapin yliopistossa tai tieto- ja viestintätekniikan, matkailu- ja

palveluliiketoiminnan opintoja Lapin ammattikorkeakoulussa. Opinnot toteutetaan monimuoto-opintoina etä- ja verkko-oppimisympäristöjä hyödyntäen. Opiskelija kehittää omaa osaamistaan osaamisperustaisen opetussuunnitelman mukaisesti työelämän tarjoamien kehittämistehtävien avulla. Käytännössä opiskelijalla on kummiyritys, joka toimii keskeisenä oppimisympäristönä koko opintojen ajan. Tavoitteena on, että kummiyritykset osallistuvat myös korkeakoulujen pedagogisten toteutusten suunnitteluun.

Hankkeen opiskelijat löysivät kummiyrityksen pääsääntöisesti itse esimerkiksi oman yrityksen tai työpaikan kautta. Kummiyritystoiminta on ollut heille luonteva osa opintoja. Työelämäläheisiä opintojen toteutusmuotoja kummiyrityksissä ovat olleet muun muassa erilaiset oppimis- ja kehittämistehtävät, projektit, tapahtumat, toimeksiannot ja harjoittelut. Muutamat opiskelijat eivät löytäneet sopivaa kummiyritystä ja hyödyntävät tämän vuoksi korkeakoulun järjestämiä työelämäyhteyksiä. Kummiyrityksen löytämisen tai hyödyntämisen haasteena on ollut esimerkiksi se, ettei opintojaksojen tavoitteet tai opiskelijan osaamistarpeet ole kohdanneet kummiyrityksen toimintaa palvelevan kehittämistyön kanssa.

Kummiyrityksiltä ja opiskelijoilta saadun palautteen perusteella hankkeen tavoitteiden mukainen kummiyritysyhteistyö on palvellut sekä yrityksen kehittämistarpeita että opiskelijan osaamisen kehittämistä. Yritysten kokemusten perusteella opiskelija on keskeisin toimija korkeakoulun ja yrityksen välisessä yhteistyössä. Yrityksen edustajat eivät ole osallistuneet aktiivisesti hankkeen järjestämiin opintojen kehittämistä koskeviin työpajoihin, koska he ovat kokeneet osallistuvansa pedagogiseen kehittämiseen opiskelijan kautta.

Kummiyritystoiminta vaatii kaikilta osapuolilta opiskelijalähtöisyyttä. Kummiyritykseltä odotetaan ohjausta ja opiskelijan osaamistavoitteita tukevia kehittämistehtäviä. Opettajan roolina on toimia mahdollistajana ja ohjaajana joustavien suorittamistapojen hyödyntämisessä. Opiskelijalla on vastuu oman osaamisensa kehittämisestä ja osaamistavoitteidensa saavuttamisesta. Kummiyritystoiminta edellyttää opiskelijalta itseohjautuvuutta ja aktiivisuutta yrityksen kehittämistarpeiden ja opintojen osaamistavoitteiden yhteensovittamisessa.

Tuloksia osaamispoluilta

Hankkeen tavoitteena on joustavoittaa siirtymävaihetta korkeakouluun ja työelämään etsimällä yksilöllisiä osaamispolkuja ja tarjoamalla työelämäläheisiä opintoja. Avoimien

korkeakouluopintojen kautta muodostuneet osaamispolut tarjoavat yhdenvertaisen opiskelumahdollisuuden kaikille pohjakoulutuksesta, asuinpaikasta, sosiaalisesta tai kulttuuritaustasta riippumatta. Työelämäläheisyyttä opintoihin tuo 12 hankkeessa mukana olevaa kummiyritystä. Yksilöllisiä osaamispolkuja tuetaan sekä yksilö- että ryhmäohjauksella. Koulutuksen ja ohjauksen alueellista saatavuutta sekä koulutuksellista tasa-arvoa edistetään etä- ja verkko-oppimisympäristöjä hyödyntämällä.

Osalle opiskelijoista hanke toimii vauhdittajana korkeakouluopintojen aloittamiseen ja etenemiseen sekä tutkinto-opiskelijaksi hakeutumiseen. Toisille hanke on oman osaamisen kehittämisen sekä työelämäyhteyksien ja -verkostojen mahdollistaja. Lisäksi hankkeella edistetään koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä. Vuoden 2017 loppuun mennessä hankkeessa on suoritettu yhteensä 584 opintopistettä. Opiskelijoista neljä on päässyt tutkinto-opiskelijaksi Lapin ammattikorkeakouluun, kaksi Lapin yliopistoon ja yksi Oulun yliopistoon. Hanke päättyy elokuussa 2018 ja opiskelijat voivat opiskella siihen saakka hankkeen tukemana avoimia korkeakouluopintoja työelämäläheisillä osaamispoluillaan.

Lähteet:

Kangastie, H., Kantanen, M-S. & Saari, P. 2017. Menestyjäksi Lapissa – Maakunnallinen aikuisten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden strategia vuoteen 2025. Viitattu 4.4.2018 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-178-8>.

Lapin ammattikorkeakoulu 2018. Lappilaiset avoimet työelämäläheiset osaamispolut (LATO). Viitattu 4.4.2018 www.lapinamk.fi/lato.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011. Elinikäisen ohjauksen kehittämisen strategiset tavoitteet. Korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistyöryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:15.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013. Monipuoliset ja sujuvat opintopolut. Korkeakoulujen koulutusrakenteiden kehittämistyöryhmän muistio. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2013:2.

Seutukuntien osaamisstrategiat 2016–2020. Viitattu 4.4.2018 <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/aikuiskoulutuspalvelut/2016/06/27/seutukuntien-osaamisstrategiat-2016-2020-julkaistu/>.